

Nr 168.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1926 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bekämpande av arbetslösheten.

(3:e avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1926 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1926—1927 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 18) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, för bekämpande av arbetslösheten för sagda budgetår beräkna ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 19 mars 1926 dagtecknad proposition, nr 213, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att för bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder, under riksstatens femte huvudtitel för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Av 1922 års riksdag beviljades, i anledning av den på socialdepartementets föredragning avlätna propositionen nr 11, för bekämpande av arbetslösheten *dels* på tilläggsstat för nämnda år reservationsanslag till sammanlagt belopp av 85,000,000 kronor, *dels ock* på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor. Härförutom anvisades, med bifall till den på kommunikationsdepartementets föredragning avlätna propositionen nr 12, för liknande ändamål på tilläggsstat för år 1922 under titeln »Utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

I statsverkspropositionen till 1923 års riksdag (femte huvudtiteln, punkt 20) anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, bland annat, att det enligt hans mening icke vore möjligt att vid tiden för nämnda propositions avlåtan göra några fullt tillförlitliga beräkningar angående arbetsmarknadens läge under den då återstående delen av vintern 1922—1923 och än mindre angående dess förändringar under hela budgetåret 1923—

1924. Han anhölle därför att senare under 1923 års riksdag få förelägga Kungl. Maj:t förslag i förevarande ämne. Emellertid syntes honom nödig försiktighet bjuda, att i avbidan på frågans slutliga behandling å riksstaten beräkna ett anslag för arbetslöshetens bekämpande å förslagsvis 5,000,000 kronor.

Med bifall till den av föredragande departementschefen sålunda gjorda hemställan föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas i ämnet, för bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1923—1924 beräkna ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Efter det departementschefen sedermera i skrivelse den 28 april 1923 anmodat statens arbetslöshetskommission att avgiva förslag rörande den framställning till riksdagen i nu ifrågavarande ärende, vartill då rådande förhållanden gäve anledning, avgav kommissionen den 11 maj 1923 det sålunda begärda utlåtandet. I detta utlåtande framlade kommissionen en beräkning över tillgångar och utgifter å anslaget för bekämpande av arbetslösheten intill utgången av budgetåret 1923—1924. På grundval av denna beräkning anförde kommissionen, att den icke funne det erforderligt att av 1923 års riksdag begära något anslag för bekämpande av arbetslösheten.

I skrivelse den 17 maj 1923, nr 233, gav Kungl. Maj:t sedermera riksdagen tillkänna, att Kungl. Maj:t icke komme att till 1923 års riksdag avlåta proposition i det under punkten 20 i femte huvudtiteln av statsverkspropositionen för nämnda år omförmälda ärendet angående anslag för budgetåret 1923—1924 för bekämpande av arbetslösheten, i följd varav medel för berörda ändamål ej vidare behövde beräknas å staten för nämnda budgetår.

Emellertid hade Kungl. Maj:t i proposition den 4 maj 1923, nr 230, på socialdepartementets föredragning föreslagit riksdagen medgiva, att för vidtagande av åtgärder till lindrande av nöden bland vissa arbetslösa järnbruksarbetare finge av femte huvudtiteln allmänna besparingsfond tagas i anspråk ett belopp av förslagsvis 70,000 kronor.

Denna proposition blev av riksdagen bifallen (riksdagens skrivelse nr 206).

Ytterligare är att nämna, att riksdagen, i anledning av ett i 1923 års statsverksproposition på kommunikationsdepartementets föredragning framställt förslag, för sådana arbeten för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks räkning, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten, för budgetåret 1923—1924 anvisade ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel (riksdagens skrivelse nr 295).

För budgetåret 1924—1925 gjorde arbetslöshetskommissionen icke hemställan om anvisande av något ytterligare anslag för bekämpande av arbetslösheten. Med anledning härav begärde Kungl. Maj:t icke något anslag för ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår.

I proposition till 1924 års riksdag, nr 113, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att för färdigställande av vissa utav Norrlands statsarbeten påbörjade arbetsföretag finge användas, intill ett belopp av 1,750,000 kronor, de av 1922 års riksdag för bekämpande av arbetslösheten beviljade reservationsanslagen.

Detta förslag blev av riksdagen bifallet (riksdagens skrivelse nr 128).

I en den 23 maj 1924 till riksdagen avlåten proposition (nr 229) föreslog Kungl. Maj:t sedermera riksdagen medgiva, att för färdigställande av vissa utav Södra Sveriges Statsarbeten påbörjade arbetsföretag finge användas, intill ett belopp av 1,350,000 kronor, de nyssnämnda, av 1922 års riksdag beviljade reservationsanslagen.

Jämväl detta förslag blev av riksdagen bifallet (riksdagens skrivelse nr 294).

I skrivelse den 9 december 1924 uttalade sig arbetslöshetskommissionen angående behovet av medel till arbetslöshetens bekämpande under budgetåret 1925—1926. Kommissionen anförde därvid, att behållningen å de anslag, som av 1922 års riksdag anvisats för ifrågakvarande ändamål, den 1 november 1924 utgjort 8,264,000 kronor. Då kostnaderna för kommissionens verksamhet under de tio första månaderna av år 1924 uppgått till omkring 4,220,000 kronor och totalkostnaderna under nämnda år sannolikt icke komme att överstiga 5 miljoner kronor, syntes det kommissionen vara grundad anledning antaga, att de medel, varöver kommissionen förfogade, skulle förslå till finansierandet av hjälpverksamhetens kostnader första halvåret 1926. På grund härav funne kommissionen det icke påkallat att hemställa om utverkande hos 1925 års riksdag av ytterligare anslag till arbetslöshetens bekämpande.

Med hänsyn till vad kommissionen sålunda uttalat anförde föredragande departementschefen i statsverkspropositionen till 1925 års riksdag (femte huvudtiteln, sid. 37) att han ansåge sig icke böra föreslå Kungl. Maj:t att av riksdagen äska något nytt anslag till arbetslöshetens bekämpande. I enlighet härmed begärde Kungl. Maj:t icke något anslag till ändamålet i fråga för budgetåret 1925—1926.

I likhet med departementschefen anser utskottet den av statens arbetslöshetskommission lämnade utredningen till fullo ådagalägga behovet av ett nytt anslag till arbetslöshetens bekämpande för nästkommande budgetår.

Vad anslagsbeloppets storlek beträffar, är det givetvis vanskligt att nu göra några fullt tillförlitliga beräkningar angående arbetsmarknadens läge under senare delen av innevarande år och än mindre om dess förändringar under hela det kommande budgetåret. Därtill torde de ekonomiska förhållandena icke blott i vårt land utan även utomlands vara allt för osäkra. Emellertid framgår av de av arbetslöshetskommissionen till belysande av arbetslöshetslägets utveckling under perioden januari 1922—januari 1926

lämnade uppgifterna, att antalet hjälpsökande arbetslösa, som den 31 januari 1924 uppgick till 16,600, vid sagda tidpunkt åren 1925 och 1926 stigit till respektive 20,600 och 22,700, att antalet i statligt nödhjälpsarbete placerade vid sagda tidpunkter utgjort respektive 2,329, 1,852 och 3,433 samt att hela antalet arbetslösa, som erhållit hjälp vid ifrågavarande tider uppgått till respektive 6,000, 5,544 och 8,268. Av dessa uppgifter att döma synes man sålunda icke med någon visshet kunna påräkna någon ljusning å arbetsmarknaden under budgetåret 1926—1927. Visserligen torde, på sätt kommissionen ock framhållit, förhållandena komma att bli gynnsammare under den stundande, varmare årstiden och därmed en viss begränsning av hjälpverksamheten bli möjlig, men torde denna begränsning tyvärr kunna påräknas bli av allenast tillfällig natur.

Enligt vad av propositionen framgår, har å hittills beviljade anslag den 1 juli 1926 beräknats förefinnas en besparing å 1,233,000 kronor, under förutsättning att hjälpverksamhetens kostnader för innevarande budgetår stannade vid det av kommissionen härför beräknade beloppet, 6,200,000 kronor. För bedrivande av verksamheten under nästkommande budgetår i ungefärligen samma omfattning som under det innevarande skulle sålunda krävas omkring 5,000,000 kronor. Med hänsyn till det ovissa läget på arbetsmarknaden har emellertid departementschefen funnit sig böra förorda kommissionens förslag, att det nya anslaget bestämmas till 8,000,000 kronor. Utskottet har visserligen icke kunnat undgå att finna detta anslagskrav högt beräknat, men med hänsyn till svårigheten att på förhand närmare bedöma det behov, som det här gäller att fylla, och då utskottet förutsätter, att vederbörande myndigheter vid beviljande av medel tillse, att endast till fullo motiverade anspråk bli tillgodosedda, har utskottet icke velat motsätta sig anvisandet av hela det äskade beloppet.

På grund av ett nyligen inom arbetslöshetskommissionen avgjort, av Kungl. Maj:t prövat ärende finner sig emellertid utskottet böra i detta sammanhang till närmare behandling upptaga frågan om tillämpningen av de tidigare av riksdagen godkända direktiven för meddelandet av arbetslöshetsunderstöd.

Vid Stripa gruva inom Linde landsförsamling har sedan något över ett år tillbaka en arbetskonflikt pågått mellan Stripa gruvaktiebolag och dess arbetarpersonal, den senare organiserad, till den övervägande delen i platsens (syndikalistiska) lokala samorganisation (omkring ett 90-tal arbetare) samt till en mindre del (12 st.) i svenska gruvindustriarbetarförbundet. Efter det arbetarna framställt begäran om 25 % förhöjning av utgående löner, men arbetsgivaren vägrat godkänna detta krav, nedlades arbetet den 9 mars 1925. Under sommaren fördes förhandlingar inför statens vederbörande förlikningsman, men dessa gävo icke något resultat.

På hösten 1925 upptogos emellertid förhandlingar rörande ett riksavtal

om arbetsvillkoren vid flertalet mellansvenska gruvor mellan vederbörande gruvägarförbund och svenska gruvindustriarbetarförbundet. Avtal dessa parter emellan kom också till stånd. På arbetarpartens begäran utslöts emellertid Stripa från detta avtal. Där pågick därför oberoende av det träffade avtalet arbetsnedläggelsen.

I detta skede ingavs från Lindes landskommuns arbetslöshetskommitté förfrågan till arbetslöshetskommissionen, huruvida sagda kommitté ägde skyldighet att — sedan Stripa gruva anhållit, att till bolaget måtte hänvisas ett femtontal arbetslösa att biträda vid utlastning av malm — meddela de arbetssökande dylik hänvisning. Efter inhämtade upplysningar, varav bland annat framgår, att den för Lindes landskommun fastställda gruvarbetarlönen uppgick till 4 kronor per dag, resolverade arbetslöshetskommissionen, vilken behandlade konflikten såsom en »partiell» sådan, i ett den 20 december 1925 fattat beslut, att »kommittén icke vore skyldig att i anledning av den inkomna rekvisitionen av arbetskraft från Stripa gruvaktiebolag dit hänvisa hos kommittén anmälda arbetslösa personer; dock att kommittén skulle vara pliktig att ånyo underställa ärendet kommissionens prövning, därest sådan förändring inträdde i konfliktens läge, som kunde tänkas föranleda rubbning av kommissionens nu träffade avgörande, exempelvis genom högre löneanbud från bolagets sida till dess arbetare.» Två medlemmar av arbetslöshetskommissionen läto anteckna avvikande mening — som gick ut därpå, att arbetshänvisning i regel icke borde ske till arbetsställe, där konflikt påginge och detta alldeles oavsett det resultat, vartill en skälighetsprövning av erbjudna löneförmåner kunde leda. En ledamot reserverade sig under förklaring, att han ansåge, att konflikten bort förklaras vara en »allmän» konflikt och sålunda medföra sådan avstängning från arbetslöshets hjälp, som enligt statsmakternas direktiv för meddelande av arbetslöshetsunderstöd vore förbunden med en konflikt av denna art.

Någon tid efter det nyss nämnda beslut fattats, inkom till arbetslöshetskommissionen meddelande därom, att arbetsgivaren erbjudit arbetarna uppgörelse enligt det riksavtal, som, på sätt ovan anförts, träffats för, bland annat, jämväl till järnbruksförbundet anslutna mellansvenska gruvor. Detta anbud innebar, att minimitimlönerna vid Stripa, som förut utgått med 52 öre under jord och 48 öre över jord, skulle komma att utgå med respektive 70 och 63 öre. Riksavtalet innehöll tillika, att den allmänna ackordsnivån komme att bibehållas oförändrad, dock att, där minimitimlönen under i övrigt normala förhållanden icke uppnåtts, reglering uppåt skulle ske utan nedskärning av bättre ackordssatser.

Tillämpningen av dessa avtalsgrunder förutsatte emellertid från arbetsgivarens sida, att de till vissa av gruvbolagets arbetare förut utgående naturaförmånerna i form av lägre hyres- och lysepriser skulle upphöra och dessa förmåner, i den mån de åtnjötes, debiteras med i orten gällande, allmänna priser.

Arbetarna vid Stripa avböjde emellertid fortfarande förslaget att upptaga arbetet på dessa villkor. Gruvbolaget åter ingav, under återopande av detta sitt anbud, förnyad rekvisition av arbetskraft för samma ändamål som tidigare till Lindes landskommuns arbetslöshetskommitté, vilken hänsköt frågan, huruvida numera arbets hänvisning skulle göras, till arbetslöshetskommissionen.

Enligt beslut, meddelat den 23 mars 1926, förklarade kommissionen att »då det kommissionen förebragta utredningsmaterialet syntes giva vid handen, att arbete erbjudits vid Stripa för löner, som stodo i överensstämmelse med för gruvindustrien gällande riksavtal, och det även syntes kommissionen ådagalagt, att arbetsgivaren erbjudit reglering av ackorden vid Stripa under enahanda villkor som för övriga av riksavtalet berörda gruvor,

hinder icke skulle föreligga för Linde landskommuns arbetslöshetskommitté att verkställa hänvisning av arbetskraft i enlighet med bolagets hemställan.»

Kommittén skulle härjämte anmodas att i första hand erbjuda malm-lastningsarbetet åt de hos kommittén anmälda arbetslösa, som ännu icke kommit i åtnjutande av det allmännas hjälp samt att därefter, i den mån så skulle krävas, jämväl till arbetet ifråga hänvisa sådana arbetslösa, som vore anställda i statligt nödhjälpsarbete, med risk för dessa sistnämnda att, vid vägran emottaga dem sålunda erbjudet arbete, avstängas från åtnjutande av statlig arbetslöshetshjälp.

Emot kommissionens beslut reserverade sig två ledamöter, vilka ansågo:

dels att ärendet bort bordläggas i avvaktan på möjligheten att genom statens förlikningsman skulle kunna åvägbringas en uppgörelse mellan parterna,

dels att hänvisning av arbetslösa till blockerad arbetsplats icke borde ske.

Den 9 april 1926 anbefalldes Kungl. Maj:t arbetslöshetskommissionen att låta verkställa förnyad utredning angående:

1. förhållandet mellan, å ena sidan, de av bolaget efter den 20 december 1925 åt dess arbetare erbjudna timlönerna samt, å andra sidan, de enligt det för gruvindustrien gällande riksavtal vid andra gruvor inom Linde landskommun och angränsande kommuner utgående timlönerna, därest hänsyn toges jämväl till fordrade ersättningar för naturaförmåner.

2. förhållandet mellan de arbetsinkomster, som beräknas kunna ernås med de av bolaget efter angivna tidpunkt åt dess arbetare erbjudna ackordslönerna, och de arbetsinkomster, som ernås med de enligt förberörda riksavtal vid andra gruvor inom Linde landskommun och angränsande kommuner utgående ackordslönerna.

Till denna utredning, som skyndsamt skulle ingivas till Kungl. Maj:t, borde arbetslöshetskommissionen foga det egna, förnyade yttrande, vartill anledning kunde föreligga.

Tillika förordnade Kungl. Maj:t, att med verkställighet av kommissionens ifrågasvarande beslut skulle anstå i avvaktan på Kungl. Maj:ts slutliga prövning av ärendet.

Under tiden hade konflikten från arbetarsidan yttermera skärpts därigenom, att det till landsorganisationen anslutna gruvindustriarbetarförbundet även för sin del förklarade arbetet vid Stripa i blockad.

Vid sammanträde med arbetslöshetskommissionen den 20 april 1926 anmäldes, att den senast påkallade utredningen nu föreläge. Efter tagen del av densamma dikterades till protokollet av ordföranden, med vilken vice ordföranden och ytterligare en ledamot instämde, det beslutet, att

»då de löner som av arbetsgivaren erbjudits de vid Stripa gruvfält anställda arbetarna, såvitt kan slutas jämväl av den nu verkställda utredningen, fylla gällande riksavtal och till grund därför liggande medlingsförslags bestämmelser, finner jag icke anledning frångå den ståndpunkt i den föreliggande frågan, vilken intogs vid kommissionens behandling av ärendet den 23 mars detta år.»

I fortsättningen av samma yttrande utvecklades, hurusom Stripaarbetarnas fordringar beträffande resultatet av riksavtalets tillämpning måste anses icke stå i överensstämmelse med avtalets eget innehåll utan innebure därutöver gående fordringar. Och beträffande naturaförmåner innebar det godkända avtalet, att för dessa skulle utgå skälig, på ortens prisförhållanden grundad ersättning.

Två ledamöter reserverade sig under hänvisning till att den syndikalistiska arbetarorganisationens representant ansett hittills gjorda erbjudanden från arbetsgivarnas sida icke medföra, att arbetarna vid Stripa komme i samma lönenivå som arbetarna vid andra liknande gruvfält. Då dessutom arbetsgivarsidan icke meddelat sin ståndpunkt till ett av landshövdingen Elmquist framlagt medlingsförslag, under det att arbetarna avslagit detsamma, funno dessa reserveranter sig icke hava anledning frångå sina tidigare reservationsvis utvecklade ståndpunkter.

Utdrag ur protokollet över detta arbetslöshetskommissionens beslut jämte den inkomna utredningen överlämnades därpå till Kungl. Maj:t.

Över arbetslöshetskommissionens beslut har »Sveriges kommunistiska parti» och »Sveriges arbetares centralorganisation» anfört klagomål hos Kungl. Maj:t, som med anledning därav den 21 maj 1926 förklarar, att hänvisning av arbetslösa till Stripa gruvfält icke bort äga rum; tillkommande det arbetslöshetskommissionen att på given anledning ånyo till prövning upptaga frågan om den förevarande arbetskonfliktens beskaffenhet och verkan å arbetslöshets hjälpen inom orten i överensstämmelse med de i riksdagens skrivelse angivna riktlinjerna.

Vid den granskning utskottet med anledning av det ovan relaterade fallet ansett sig böra ägna de förhållanden, under vilka statlig arbetslös-

hetshjälp må meddelas, har utskottet funnit sig kunna giva arbetslöshetskommissionens principiella uppfattning av de i riksdagens skrivelse nr 291 år 1922 angivna riktlinjer sin anslutning.

Att kommissionen enligt sitt beslut den 20 december 1925 uppfattade och behandlade arbetskonflikten vid Stripa såsom en »partiell» konflikt av icke allmän karaktär, synes med hänsyn till det dåvarande läget vara väl förenligt med riksdagens nyss berörda yttrande rörande en dylik arbetskonflikts förutsättningar och innebörd. Vidare är det enligt utskottets mening ostridigt, att den förändring, arbetsvillkoren vid Stripa därefter och till den 23 mars 1926 undergingo, gav arbetslöshetskommissionen fullgiltig anledning att vid sistnämnda tillfälle anse den fortgående konflikten hava utvecklats till en med allmän konflikt likställd, partiell sådan. Arbetarpartens vägran att med tillämpning av ett för yrket i övrigt i orten gällande riksavtal återupptaga arbetet, därest icke medgivanden, gående utöver vad sagda avtal innehöll, bleve arbetarna ifråga tillförsäkrade, måste nämligen enligt utskottets mening hänföra denna konflikt till den grupp av sådana, vid vilka enligt riksdagens direktiv »all hjälpverksamhet från det allmännas sida bör upphöra». När därför arbetslöshetskommissionen begränsade avstängningen från understöd till dem, som efter hänvisning till denna arbetsplats vägrade mottaga arbete därstädes, så innebar detta enligt utskottets åsikt en mindre sträng och för ortens arbetslösa mera förmånlig tillämpning av direktiven ifråga än den, vartill deras ordalydelse och förhållandena i övrigt kunnat giva anledning. Om därför en ändring i kommissionens beslut av den 23 mars 1926 ansetts påkallad, borde den skäligen gått därpå ut, att yrkets alla arbetare på orten avstängts från understöd. Ett uppskov av tillämpningen med eller ett upphävande av kommissionens beslut före ärendets definitiva avgörande synes dessutom stå i direkt strid med riksdagens i sammanhang med direktivens antagande gjorda uttalande, att arbetslöshetskommissionens beslut rörande hjälpverksamhetens upphörande skall bestå och tillämpas, till dess i omtvistade fall ett upphävande av samma beslut i själva huvudfrågan kommit till stånd.

I sammanhang härmed finner sig utskottet böra erinra om riksdagens i skrivelsen nr 291 år 1922 gjorda uttalande, »att det allmännas vederbörande organ hava skyldighet noga tillse, att denna verksamhet» — som angavs vara »en provisorisk, av fri behovsprövning i varje särskilt fall beroende anordning» — »i görligaste mån begränsas; att dess bedrivande sker med hänsyn till nuvarande tids svåra finansiella förhållanden; och att densamma ingenstädes upprätthålles längre än nödvändigt».

Då skilda uppfattningar gjort sig gällande i fråga om den rätta tillämpningen av de nuvarande direktiven, vill utskottet sammanfattningsvis i förtydligande syfte framhålla:

att vid allmän konflikt inom ett yrkesområde all statens hjälpverksamhet bör upphöra och yrkets samtliga arbetare i landet, respektive orten, avstängas från statlig arbetslöshetshjälp;

att på enahanda sätt, som nyss sagts, skall förfaras beträffande sådan »partiell» konflikt, om vilken gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom yrkesområdet ifråga; samt

att vid annan partiell konflikt fråga om hänvisning av arbets sökande till därav berört arbetsställe skall göras beroende särskilt därav, huruvida den lön och övriga villkor, som erbjudas, kunna, med hänsyn till de å orten för arbetet gällande löne- och arbetsvillkoren, anses skäligen. I det fall, att därvid såsom utgångspunkt för skälighetsprövningen lagts för annan liknande yrkesutövning gällande kollektivavtal, bör avseende fästas endast vid faktiskt utgående, lägsta löner eller däremot svarande bestämmelser.

Beträffande spørsmålet om arbetshänvisning erinras, att vid Kungl. Maj:ts beslut den 10 mars 1922, innefattande vissa jämkningar i dittills gällande direktiv och deras tillämpning, föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet uttalade sig angående frågan, om ett blockerat arbete kunde anses som lämpligt arbetstillfälle, och därvid yttrade, att »sådana fall för visso kunde förekomma, då samhällsintresset kräver, att hänsyn icke toges till en arbetaregrupps blockadpåbud». Både före och efter riksdagsbeslutet 1922 har ock, tydligen med tillämpning av sagda princip, sådan arbetshänvisning förekommit.

Vidare gäller att av arbetslöshetskommissionen i förenämnda frågor fattat beslut skall genast träda i verkställighet och äga tillämpning till dess detsamma blivit beträffande huvudsaken vederbörligen prövat.

Under återopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må för bekämpande av arbetslösheten i enlighet med hittills gällande direktiv, tillämpade på sätt utskottet ovan angivit, för budgetåret 1926—1927 under riksstatsens femte huvudtitel bevilja ett extra reservationsanslag å 8,000,000 kronor.

Stockholm den 29 maj 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Oscar Olsson, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, C. G. Ekman, J. Nilsson i Malmö, O. Bergqvist, E. J. G. Rosén, E. A. Hallin, J. G. Waller och A. R. Rooth;
från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, K. V. Rydén, A. Wiklund, C. R. Jansson i Falun, S. Bengtsson i Norup, L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson i Blådinge, O. Olsson i Kullenbergstorp, E. Kristensson i Göteborg, J. Jönsson i Revinge, O. Nilsson i Örebro och O. E. F. Järte.

Reservation

av herrar *A. C. Lindblad, Oscar Olsson, J. Nilsson* i Malmö, *J. G. Waller, A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, C. R. Jansson* i Falun, *L. J. Carlsson-Frosterud, E. Kristensson* i Göteborg och *O. Nilsson* i Örebro, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»I likhet med — — — — — nästkommande budgetår.

Vad anslagsbeloppets storlek — — — — — tillfällig natur.

Enligt vad av propositionen framgår, har å hittills beviljade anslag den 1 juli 1926 beräknats förefinnas en besparing å 1,233,000 kronor, under förutsättning att hjälpverksamhetens kostnader för innevarande budgetår stannade vid det av kommissionen härför beräknade beloppet, 6,200,000 kronor. För bedrivande av verksamheten under nästkommande budgetår i ungefärligen samma omfattning som under det innevarande skulle sålunda krävas omkring 5,000,000 kronor. Med hänsyn till det ovissa läget på arbetsmarknaden har emellertid departementschefen funnit sig böra förorda kommissionens förslag, att det nya anslaget bestämmes till 8,000,000 kronor för att härigenom en reserv skall stå till förfogande för mötande av oförutsedda händelser och därav föranledda utgifter. Då även utskottet anser nödigt, att det nya anslaget tillmätes så, att vid en eventuell inträffande ogynnsam utveckling på arbetsmarknaden möjlighet förefinnes för en utvidgning av statens hjälpverksamhet utöver dess nuvarande omfattning, har utskottet funnit sig böra tillstyrka det av arbetslöshetskommissionen förordade, av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet förutsätter härvid, att de av riksdagen tidigare givna direktiven beträffande villkoren för statsbidrags åtnjutande skola oförändrade tillämpas.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må för bekämpande av arbetslösheten i enlighet med hittills gällande direktiv för budgetåret 1926 —1927 under riksstatens femte huvudtitel bevilja ett extra reservationsanslag å 8,000,000 kronor.»

Bilaga 1 till reservationen.

*Utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
21 maj 1926.*

Närvarande:

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför:

Genom beslut den 23 mars 1926 har statens arbetslöshetskommission förklarat, att hinder icke skulle föreligga för Linde landskommuns arbetslöshetskommitté att i enlighet med hemställan av Stripa gruvaktiebolag verkställa hänvisning av arbetskraft till Stripa gruvfält, där arbetskonflikt vore rådande sedan den 9 mars 1925. Härjämte har arbetslöshetskommissionen i berörda beslut anmodat kommittén att i första hand erbjuda malmlastningsarbete åt de hos kommittén anmälda arbetslösa, som ännu icke kommit i åtnjutande av det allmännas hjälp, samt att därefter i den mån så skulle krävas jämväl till arbetet i fråga hänvisa sådana arbetslösa, som vore anställda i statligt nödhjulsarbete, med risk för dessa sistnämnda att vid vägran att emottaga dem sålunda erbjudet arbete avstängas från åtnjutande av statlig arbetslöshetshjälp.

Över detta beslut hava Sveriges kommunistiska parti och Sveriges arbetares centralorganisation anfört klagomål med yrkande, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte upphäva statens arbetslöshetskommissions beslut att ålägga arbetslöshetskommittén i Linde landskommun att hänvisa arbetslösa till ifrågavarande blockerade arbeten vid Stripa gruvfält.

I yttrande den 30 mars 1926 över de av Sveriges kommunistiska parti anförda klagomålen har statens arbetslöshetskommission hemställt, att vad av Sveriges kommunistiska parti sålunda yrkats icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedan Kungl. Maj:t den 9 april 1926 uppdragit åt statens arbetslöshetskommission att verkställa viss ytterligare utredning i ärendet, har kommissionen med skrivelse den 22 april 1926 överlämnat den anbefallda utredningen och därvid förklarat sig icke hava funnit anledning att frångå sitt den 23 mars 1926 fattade beslut om hänvisning av arbetslösa till Stripa gruvfält.

Enligt de i riksdagens skrivelse den 7 juni 1922, nr 291, angivna direktiven för arbetslöshetspolitiken skall förekomsten av arbetskonflikt medföra vissa avvikelser från den eljest gällande allmänna regeln, att arbetslös är skyldig mottaga honom anvisat arbete, därest icke den erbjudna lönen är oskäligt låg. Dessa avvikelser äro olika alltefter konfliktens art. I riksdags-skrivelsen skiljes i sådant hänseende mellan allmän konflikt och partiell konflikt. Vid allmän konflikt, karakteriserad såsom omfattande »det övervägande antalet arbetare inom visst fack antingen på en särskild ort eller inom landet i dess helhet», skola alla fackets arbetare på orten, respektive i landet, anses diskvalificerade i avseende å arbetslöshetshjälp och förty avstängas från nödhjulsarbete och arbetslöshetsunderstöd. Partiell konflikt skall enligt riksdagens uttalande i vissa fall betraktas såsom till sin innebörd likställd med allmän konflikt. Härom yttras i förenämnda riksdags-skrivelse: »Så vitt riksdagen kan finna, föreligger i detta hänseende icke någon principiell skillnad mellan allmänna och partiella konflikter. Många

gångar torde strida å arbetsmarknaden, som uppträda under den partiella konfliktens form, i själva verket vara ett led i en genomgående plan, avsedd att förändra löne- och arbetsvillkoren inom hela yrket, respektive industrier. Där detta är förhållandet, synes i nu ifrågavarande hänsende böra tillämpas samma principer som vid allmänna konflikter, nämligen att all hjälpverksamhet från det allmännas sida upphör. Riksdagen förbiser dock icke, att undantagsfall kunna inträffa, då en partiell konflikt har annan anledning och innebörd än den nu angivna. Såsom sådana kunna betraktas de partiella konflikter, vilka icke kunna skäligen anses i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom facket på orten, respektive landet. Vid dessa bör avstängning endast gälla de i konflikten direkt deltagande.»

Vid tillämpning av dessa riksdagens direktiv å det fall, som nu bragts under Kungl. Maj:ts prövning, gäller det tydligen att bedöma, huruvida konflikten vid Stripa gruvfält skall anses såsom allmän eller partiell konflikt i av riksdagen angivna betydelse.

Eftersom till allmänna konflikter skola hänföras även sådana, som äro lokalt begränsade, såvida de omfatta det övervägande antalet arbetare inom visst fack å orten, kunde ifrågasättas, att konflikten vid Stripa gruvfält, som berör flertalet gruvarbetare inom Linde landskommun, ehuru icke inom gruvdistriktet i denna trakt, borde anses såsom allmän i direktivens mening. Emellertid torde den administrativa kommunindelningen som sådan icke giva tillräcklig vägledning vid bedömande av frågan, huruvida en till orten begränsad allmän konflikt föreligger. Arbetslöshetskommissionen har också för sin del vid sin tidigare handläggning av ärendet icke ansett konflikten vara för orten allmän. De ovan anförda direktiven hade nämligen — därest konflikten varit att anse såsom allmän — bort föranleda därtill, att samtliga inom orten varande arbetslösa gruvarbetare avstängts från arbetslöshets-hjälpen i varje form. Men då fråga härom väcktes inom arbetslöshetskommissionen vid dess sammanträde den 20 december 1925, blev yrkandet om sådan avstängning av kommissionens flertal avslaget och endast en av medlemmarna har reservationsvis anslutit sig till detsamma.

I likhet med vad arbetslöshetskommissionen sålunda ansett finner jag övervägande skäl tala för att Stripakonflikten icke är att betrakta såsom för orten allmän i den mening riksdagsdirektiven avse.

Huruvida åter partiell konflikt skall medföra konsekvenser å arbetslöshets-hjälpen, motsvarande dem som följa vid allmän konflikt, beror enligt vad i riksdagsskrivelsen framhållits på dess allmänna syftning och innebörd. Därest konflikten är att uppfatta såsom »ett led i en genomgående plan, avsedd att förändra löne- och arbetsvillkoren inom hela yrket, respektive industrier», behandlas den såsom till sin innebörd likartad med allmän konflikt. Dess verkningar i avseende å arbetslöshets-hjälpen sträcka sig då till även andra arbetare inom facket än de direkt i striden indragna. Om åter en partiell konflikt icke kan »skäligen anses i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom facket på orten», skola endast de direkt i striden indragna anses diskvalificerade att erhålla arbetslöshets-hjälpen. Enligt tillgängliga upplysningar om Stripakonflikten har densamma näppeligen kunnat hittills betraktas såsom en konflikt av det förra slaget. Utgångsläget har varit, att löneförmånerna vid Stripa icke oväsentligt understigit lönerna vid andra gruvor i orten. Vad hittills förekommit synes ej giva vid handen, att konflikten avsett allmän förändring av löneförmånerna vid gruvorna i trakten. Under sådana förhållanden böra icke heller enligt den åberopade riksdagsskrivelsen verkningarna i avseende å arbetslöshets-hjälpen sträcka sig utanför de direkt i striden inblandade arbetarnas krets.

Emellertid kan det tydligen inträffa, att en konflikt, som från början är en helt isolerad företeelse, sedermera kan så förändra karaktär, att den blir ett led i en genomgående plan, avsedd att förändra de allmänna löne- och arbetsvillkoren. Därest en sådan situation skulle befinnas föreligga i avseende å Stripakonflikten, lärer det böra tillkomma arbetslöshetskommissionen att ånyo upptaga till prövning frågan om konfliktens inverkan å arbetslöshetshjälpen.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förklara, att hänvisning av arbetslösa till Stripa gruvfält icke bort äga rum, tillkommande det arbetslöshetskommissionen att på given anledning ånyo till prövning upptaga frågan om den förevarande arbetskonfliktens beskaffenhet och verkan å arbetslöshetshjälpen inom orten i överensstämmelse med de i riksdagens skrivelse angivna riktlinjerna.

Vidare hemställer jag, att utdrag av statsrådsprotokollet i detta ärende måtte få offentliggöras.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.

Bilaga 2 till reservationen.

Utdrag ur riksdagens skrivelse nr 291 år 1922.

»Mera invecklade blevo förhållandena, där arbetskraft rekvireras för arbete, som var föremål för arbetskonflikt. I detta hänseende har man skilt på de fall, där en *allmän* konflikt råder, d. v. s. en konflikt, som omfattar det övervägande antalet arbetare inom visst fack antingen på en särskild ort eller inom landet i dess helhet, och dem, där en *partiell* konflikt föreligger.

Så snart *allmän* konflikt inträdde i ett fack, avstängdes omedelbart alla fackets arbetare på orten respektive i landet från hjälpverksamheten. Såsom berörd av allmän konflikt betraktas därvid varje sådan person, som haft sin sista, mera stadigvarande sysselsättning inom facket i fråga. Om rekvisition av arbetskraft skedde för att besörja de sålunda avstängdas arbete, skulle jämlikt den offentliga arbetsförmedlingens praxis, att arbetsförmedlingen under alla omständigheter fortgår oberoende av inträffade arbetsinställelser, anvisning visserligen ske, men det förelåg ingen skyldighet för arbetare, tillhörande utanför konflikten stående grupper, att taga sådant arbete; en vägran härav inverkade ej på rätten till understöd.

Var åter fråga om en *partiell* konflikt, skedde omedelbart avstängning endast av de arbetare, som direkt berördes av konflikten. Men om arbetskraft rekvirerades för att besörja det av dem lämnade och blockerade arbetet, skulle det på nyss angivna grunder å andra sidan i och för sig icke föreligga hinder att anvisa till arbetet andra arbetslösa — inom eller utom den organisation, vars medlemmar deltog i konflikten —, i den mån de ur yrkessynpunkt ansågos lämpliga för arbetet. Frågan om påföljden av vägran att hörsamma anvisning eller att antaga arbetet, där det erbjöds, skulle, såvida ej avtalsbrott förelåg från arbetsgivarens sida, bedömas med hänsyn därtill, huruvida den bjudna lönen vore enligt eljest tillämpade grunder att anse som oskäligt låg eller icke.

Medan inom arbetslöshetskommissionen rätt full enighet i övrigt rörande de sålunda tillämpade grunderna för hjälpverksamheten, hava meningsskiljaktigheter vid olika tillfällen där yppats i fråga om ställningen till sådana arbetstillfällen, vid vilka konflikt föreligger. Enighet har visserligen rätt därom, att understöd icke må utgå till de i konflikt direkt deltagande eller, i händelse av allmän konflikt, till arbetare inom de fack, som befinna sig i konflikt — en princip, till vilken även Eders Kungl. Maj:t uttalat sin avslutning. Men däremot hava rests invändningar mot majoritetens uppfattning, att vid partiell konflikt anvisning av arbetslösa till det blockerade arbetet borde ske och skyldighet föreligga att antaga arbetet, så framt lönen ej vore oskäligt låg. Och dessa invändningar hava föranlett Eders Kungl. Maj:t att genom beslut den 10 mars innevarande år meddela ändrade bestämmelser i sådant avseende.

Enligt dessa bestämmelser får i fråga om arbetslösas avstängande från understöd, emedan de underlåtit efterkomma given anvisning till arbete, som av fackorganisation förklarats i blockad, icke prövas av det lokala understödsorganet utan hänskjutas till arbetslöshetskommissionens arbetsutskott. Uppnås inom detta arbetsutskott icke enighet, skall frågan efter viss ytterligare utredning avgöras av Eders Kungl. Maj:t. Intill dess beslut i frågan meddelats av arbetsutskottet eller av Eders Kungl. Maj:t, bör avstängning från understöd icke äga rum. Rörande motiveringen för de sålunda meddelade bestämmelserna må här hänvisas till det offentliggjorda statsrådsprotokollet.

I fråga om dessa spörsmål vill riksdagen för sin del uttala, att den allmänt erkända principen om statens neutralitet gentemot stridande parter å arbetsmarknaden lär böra vidhållas jämväl i fråga om arbetslöshetspolitiken. Så skulle dock icke vara fallet, därest vid arbetskonflikt understöd utginge till arbetare, vilka till följd av sin intressegemenskap med de i konflikten deltagande kunna anses solidariska med dem. När arbetslöshetskommissionen också enat sig om — och Eders Kungl. Maj:t härutinnan icke gjort ändring —, att vid konflikt av allmän karaktär låta avstängningsåtgärder drabba icke blott arbetare vid de direkt berörda arbetsställena utan även andra arbetare inom samma industrigren, innebär detta just en tillämpning av ifrågavarande princip; och skälet härför är uppenbarligen, att konfliktens utgång berör icke blott de förras utan även de senares intressen.

Så vitt riksdagen kan finna, föreligger i detta hänseende icke någon principiell skillnad mellan allmänna och partiella konflikter. Många gånger torde strider å arbetsmarknaden, som uppträda under den partiella konfliktens form, i själva verket vara ett led i en genomgående plan, avsedd att förändra löne- och arbetsvillkoren inom hela yrket, respektive industrier. Där detta är förhållandet, synes i nu ifrågavarande hänseende böra tillämpas samma principer som vid allmänna konflikter, nämligen att all hjälpverksamhet från det allmännas sida upphör. Riksdagen förbiser dock icke, att undantagsfall kunna inträffa, då en partiell konflikt har annan anledning och innebörd än den nu angivna. Såsom sådana kunna betraktas de partiella konflikter, vilka icke kunna skäligen anses i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom facket på orten, respektive landet. Vid dessa bör avstängning endast gälla de i konflikten direkt deltagande.

Med avseende å prövningen av frågan om partiell konflikts inverkan på hjälpverksamheten lærer nu gälla, att, om enighet icke vinnes inom arbetslöshetskommissionens arbetsutskott, frågan skall hänskjutas till Eders Kungl. Maj:ts avgörande. Under tiden utgår understöd till alla arbetslösa inom

facket, vilka ej direkt veröras av konflikten. Understöd kan sålunda komma att utgå under flera veckor, även om det sedermera vid den slutliga prövningen befunnits, att så rätteligen icke bort ske. Riksdagen finner icke en sådan ordning tillfredsställande. Till en början må erinras, att det torde vara kommun obetaget att, oberoende av de statliga myndigheternas uppfattning, anse arbetskonflikt vara av beskaffenhet att böra föranleda avstängning. Enligt riksdagens uppfattning bör dock prövningen av konflikters karaktär förläggas till arbetslöshetskommissionen, vilken för detta ändamål har att hos de lokala arbetslöshetskommittéerna inskräpa nödvändigheten att till kommissionen omedelbart anmäla inträffade arbetskonflikter inom fack, för vars arbetslösa hjälpverksamhet pågår i orten. Kommissionens arbetsutskott prövar ofördröjligen konfliktens karaktär samt meddelar beslut, vilket genast skall gå i verkställighet. Har inom utskottet rätt olika meningar, hänskjutes ärendet till Eders Kungl. Maj:ts avgörande. Därest utskottet beslutat hjälpverksamhetens upphörande, skall detta gälla till dess Eders Kungl. Maj:t tilläventyrs ändrat utskottets beslut, i vilket fall understöd utbetalas även för tid avstängning ägt rum.

Med sammanfattande av vad nu anförts, vill riksdagen, på samma gång riksdagen fasthåller vid de av riksdagen förut bestämda allmänna grunderna för hjälpverksamhetens bedrivande, såsom riktlinjer för dessa grundens tillämpning i fortsättningen vid fall av arbetskonflikt angiva,

att vid allmän konflikt inom ett fack dithörande arbetare på orten, respektive i landet, avstängas från såväl understöd som nödhjälpsarbeten;

att enahanda åtgärder vidtagas för vederbörande ort vid partiell konflikt, dock icke i de fall, då densamma icke skäligen kan anses i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom facket för orten respektive landet;

att vid såväl allmänna som partiella konflikter vederbörande kommunala arbetslöshetskommitté omedelbart skall underställa arbetslöshetskommissionen frågan om konfliktens karaktär, därvid kommissionens arbetsutskott har att, därest konflikten prövas hava karaktären av allmän eller därmed likställd partiell konflikt, ofördröjligen meddela beslut, vilket genast skall verkställas;

samt att, därest enighet inom utskottet ej uppnås i fråga om partiell konflikts karaktär av allmän, ärendet skall hänskjutas till Eders Kungl. Maj:t, varvid dock ovannämnda beslut beträffande hjälpverksamheten skall bestå i avvaktan på Eders Kungl. Maj:ts beslut.

Beträffande den nuvarande hjälpverksamhetens förhållande till andra slag av arbetskonflikter, såsom strejker och blockader vid statligt nödhjälpsarbete, s. k. blockad för ny arbetskraft, konflikt som indirekt arbetslöshetsorsak m. fl., har arbetslöshetskommissionen utbildat en praxis som meddelats vederbörande kommunala hjälporgan genom cirkulär. Gentemot däri angivna direktiv har riksdagen ingenting att erinra.

Såsom riksdagen redan omförmält, hava genom Eders Kungl. Maj:ts beslut den 10 mars 1922 särskilda former fastställts för prövning av partiella konflikter. Oaktat tillämpningen av nyss angivna grundsatser lär medföra en begränsning av området för denna prövning och ehuru Eders Kungl. Maj:t vid sitt ståndpunktstagande skulle hava stödet av en särskild nämnds bedömning, ligger det dock enligt riksdagens mening stor vikt på, att vid dithörande frågor behandling inom arbetslöshetskommissionens arbetsutskott, representanter för såväl arbetsgivare som arbetare beredas tillfälle att delta vid sidan av det allmännas representanter.

Riksdagen anser sig till sist i detta sammanhang böra erinra, att den nu pågående hjälpverksamheten icke är någon på lagstiftning grundad sam-

hällelig omvårdnad om de arbetslösa utan allenast en provisorisk, av fri behovsprövning i varje särskilt fall beroende anordning, som det allmänna vidtagit med hänsyn till rådande nödläge och i mån av för ändamålet tillgängliga medel. Det allmännas vederbörande organ hava följaktligen skyldighet att noga tillse, att denna verksamhet i görligaste mån begränsas, att dess bedrivande sker med all hänsyn till nuvarande tids svåra finansiella förhållanden samt att densamma ingenstädes upprätthålles längre än nödvändigt. Särskilt må ock framhållas angelägenheten av att mindre arbetsdugliga eller arbetsovilliga personer — för vilkas omhändertagande andra former finnas — icke komma att belasta denna verksamhet.»

Bilaga 3 till reservationen.

Utdrag ur statsrådsprotokollet den 10 mars 1922.

Socialministerns anförande till statsrådsprotokollet samma dag:

»I de fall, då hithörande frågor hittills kommit under arbetslöshetskommissionens prövning, hava kommissionens samtliga ledamöter enat sig om den allmänna principen, att understöd icke må utgå till de i konflikt *direkt* deltagande eller i händelse av *allmän* konflikt till arbetare inom de fack, som befinna sig i konflikt. Till denna princip kan jag obetingat ansluta mig. Men härutöver är det, efter vad erfarenheten enligt min mening oförtydligt giver vid handen, icke möjligt att uppställa några allmänna regler, vilkas tillämpning i varje fall giver en tillfredsställande lösning.

Vad särskilt angår frågan om ett i anledning av arbetskonnflikt blockerat arbete skall hänföras till lämpligt arbetstillfälle, anser jag, att sådana fall förvisso kunna förekomma, då samhällsintresset kräver, att hänsyn icke tages till en arbetargrups blockadpåbud. Men samhällsintresset kräver ock ofrånkomligt, att understödspolitikerna icke genom sin allmänna riktning blir ett medel att nedbryta den solidaritetsgrund och faktiska rättsordning, på vilken det kollektiva avtalssystemet byggts upp. På grund av de växlande förhållandena kräves det ofta en ingående prövning av de i det särskilda fallet föreliggande omständigheterna för att kunna bedöma lämpligheten av en ifrågasatt arbetsanvisning. Det har emellertid vid sådant förhållande synt mig erforderligt, för undvikande av onödiga slitningar och vinnande av den i varje fall bästa lösningen, att närmare anvisningar meddelas om den ordning, vari frågor av nu omnämnda art böra behandlas.

I detta hänseende torde följande regler böra tjäna till ledning:

Uppkommande fråga om arbetslösas avstängande från understöd, emedan de underlåtit att efterkomma med anledning av stadgandet i § 2 punkt 4 av gällande kungörelse givna hänvisning till arbete på den grund, att detta av vederbörande fackorganisation förklarats i blockad, bör icke prövas av det lokala understödsorganet, utan av detta hänskjutas till arbetslöshetskommissionens arbetsutskott. Intill dess arbetsutskottet eller, i visst fall, Kungl. Maj:t fattat beslut i frågan, bör avstängning från understöd icke äga rum.

Anvisning av denna innebörd torde böra av arbetslöshetskommissionen lika som tidigare anvisningar meddelas samtliga understödsorgan och organ för offentlig arbetsförmedling. Med den av mig sålunda ifrågasatta anordningen synes mig böra följa, att intill dess ovanberörda beslut meddelats, vederbörande arbetsförmedlingsorgan icke behöver anse sig vara genom

stadgandena angående understödsverksamheten förpliktat att hänvisa arbetslösa till blockerat arbete.

Därest vid behandling inom arbetslöshetskommissionens arbetsutskott av fråga, som förut nämnts, enighet icke uppnås, skall frågan av utskottet underställas Kungl. Maj:ts prövning.

För att dylika frågor, då de av Kungl. Maj:t upptagas till behandling, skola vara i största möjliga mån allsidigt utredda och belysta, torde böra tillsättas en nämnd, bestående av tre å hithörande områden förfarna personer, vilken nämnd skall hava att på anmodan av chefen för socialdepartementet avgiva utlåtande i berörda frågor. Innan Kungl. Maj:t fattar sitt beslut, lärer och tillfälle böra beredas landsorganisationen och svenska arbetsgivarföreningen att yttra sig.»

Till ledamöter i ovannämnda tremannanämnd utsågos f. d. rådmannen Allan Cederborg, vilken tillika skulle vara nämndens ordförande, professorn Östen Undén och ordföranden i arbetsrådet, byråchefen Sigurd Ribbing.

I en kommuniké, som samma dag offentliggjordes för att belysa regeringens uppfattning rörande arbetslöshetspolitiken, framhölls bl. a. att icke »någon schematisk och de olika möjligheterna verkligen uttömmande regel att behandla spörsmålet om arbetslöshetsunderstöd vid konflikter syntes kunna utformas utöver den av arbetslöshetskommissionen samfällt hävdade allmänna principen, att understöd icke må utgå till de i konflikt *direkt* deltagande, eller i händelse av *allmän* konflikt till arbetare i det fack, som befinner sig i konflikt.»

Bilaga 4 till reservationen.

I ett yttrande, avgivet av arbetslöshetskommissionen den 9 mars 1923 och bifogat statsutskottets utlåtande nr 30 samma år, uttalar sig kommissionen angående innebörden av de föregående år av riksdagen antagna direktiven. Kommissionen citerar först (s. 11) vad statsutskottet yttrade 1922:

»Med sammanfattande av vad nu anförts, vill utskottet, på samma gång utskottet fasthåller vid de av riksdagen förut bestämda allmänna grunderna för hjälpverksamhetens bedrivande såsom riktlinjer för dessa grundens tillämpning i fortsättningen vid fall av arbetskonflikt angiva,

att vid allmän konflikt inom ett fack dithörande arbetare på orten, respektive i landet, avstängas från såväl understöd som nödhjälpsarbeten;

att enahanda åtgärder vidtagas för vederbörande ort vid partiell konflikt, dock icke i de fall, då densamma icke skäligen kan anses i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom facket för orten, respektive landet;

att vid såväl allmänna som partiella konflikter vederbörande kommunala arbetslöshetskommitté omedelbart skall underställa arbetslöshetskommissionen frågan om konfliktens karaktär, därvid kommissionens arbetsutskott har att, därest konflikten prövas hava karaktären av allmän eller därmed likställd partiell konflikt, ofördröjligen meddela beslut, vilket genast skall verkställas;

samt att, därest enighet inom utskottet ej uppnås i fråga om partiell konflikts karaktär av allmän, ärendet skall hänskjutas till Kungl. Maj:t, varvid dock ovannämnda beslut beträffande hjälpverksamheten skall bestå i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut.»

Därefter yttrar arbetslöshetskommissionen under rubriken »Nu gällande direktiv»:

»De nya, av riksdagen och Kungl. Maj:t fastställda direktiven inneburo så till vida en ändring av besluten av den 10 mars, att ovan anförda norm angivits för bedömandet av partiella konflikter, och att ett beslut av arbets-

utskottets majoritet genast skulle gå i verkställighet utan hänsyn till ärendets eventuella hänskjutande till Kungl. Maj:t. Därjämte hade statsutskottet funnit sig böra betona, att det vore kommun obetaget att, oberoende av statlig myndighets uppfattning, anse arbetskonflikt vara av beskaffenhet att böra föranleda avstängning, i vilket fall statsbidraget till understödsverksamheten automatiskt upphörde. Utskottet hade likaledes framhållit, att, jämlikt den offentliga arbetsförmedlingens principer, arbetsanvisningen skulle fortgå oberoende av arbetskonflikt. Beträffande anvisningen av understödda arbetslösa till blockerat arbetsställe skulle sådan visserligen kunna ske, men riksdagen gjorde ingen ändring i beslutet av den 10 mars, att ingen skyldighet skulle föreligga för den arbetslöse att antaga sålunda erbjudet arbete. I stället för denna anvisningsprocedur vid partiell konflikt uppställde statsutskottet nyssnämnda regler för sådan konflikts bedömande. Någon ändring gjordes icke heller med avseende å det s. k. liberum veto inom kommissionens arbetsutskott enligt vilket ett avgörande om arten av en partiell konflikt automatiskt skall hänskjutas till Kungl. Maj:t, därest enighet ej uppnåtts inom arbetsutskottet. De nya direktiven stadfäste vidare ånyo den från början tillämpade praxis, att vid allmän konflikt inom ett fack dithörande arbetare på orten, respektive i landet, skola avstängas från såväl understöd som nödhjulsarbeten.»